

R y k s a r g y f

Bericht op: uw brief van 3-6-1996.

Kenmerk: -

Naam: De heer J. Happee,
Frans van Mierisstraat 132 h,
1071 SC Amsterdam.

Besikers-/Bezoekadres:

Bûterhoeke/Boterhoek 3

Ljouwert/Leeuwarden

Nummer: 624

Onderwerp: Geschiedenis huis Voorstraat 98 te Stavoren.

Datum: 18 juni 1996

Geachte heer Happee,

Naar aanleiding van uw bovengenoemde brief en het daarop gevolgde telefoontje van de heer D.P. de Vries dat U inmiddels zult hebben ontvangen, kan ik U nog enige inlichtingen verstrekken over de geschiedenis van uw huis te Stavoren. Mijn verhaal is niet volledig maar geeft wel inzicht in de eigendomsverhoudingen en enkele vroegere bestemmingen van het pand. De informatie volgt hier in omgekeerde chronologische volgorde.

1. In de eerste plaats heb ik de twee akten die U in uw overzicht noemde nagelezen. De passages uit de koopakte van 1829 die voor U wellicht moeilijk te ontcijferen waren, volgen hieronder:

Verkoper: Sjoerd Ebes van der Veen, koopman te Stavoren.

Koper: Hessel Annes Jongstra, koopman te Bakhuizen.

Omschrijving van het bezit in de onderhandse koopakte:

"... zijn overeengekomen ter goeder trouwe en onder den onderhandschen teekening hetgeen volgt, verklarende eerstgemelde onder vrijwaring terzake van evictie en gebreken aan den laatstgenoemden te hebben verkocht en de laatstgenoemde van eerstgemelde in koop te hebben aangenomen: een huis en erf cum annexis gelegen binnen Stavoren in wijk C en gequoteerd met no. 31, strekkende deszelfs geregtigheid zich uit voor van de Delft en achter tot aan de binnenvoet der zeedijks, hebbende tot naastlegers Pieter Tjebbes ten zuiden en stadshuis ten noorden, bezwaard met ordinaris verponding, voorts in voege als hetzelfde thans door Reinder Jurjens Bijls wordt bewoond".

De akte bevindt zich in het archief van de Hypotheekbewaarder van Sneek, inv. nr. 2105, art. 60.

2. De koopakte uit 1826 spreekt van een "zeker ledig erf, gelegen binnen Stavoren in wijk C no. 31, strekkende deszelfs geregtigheid zich uit voor tot aan de Delft en achter tot aan de zeedijk, hebbende tot naastlegers Teetske Rinses ten zuiden en het raadshuis ten noorden".

Verkoper: Gerben Siedses te Muiden.

Koper: Sjoerd Ebes van der Veen, koopman te Stavoren.

Prijs: 10 gulden.

(Archief Hypotheekbewaarder Sneek, inv. nr. 2080, art. 46).

Dit zou dus betekenen dat er tussen het stadhuis en uw huis nog een smal perceeltje lag; volgens de akte grensde het immers aan de Delft en de zeedijk. Wellicht is dit de huidige steeg.

3. Ook uit 1826 dateert een akte waarbij het huis tegen een ander pand werd verruild. Gerben Sieses Siedzes, particulier, wonende te Muiden, stond zijn huis en tuin in wijk B, nummer 55, toen af aan het Dijksbestuur van Hemelumer Oldeferd en Noordwolde, dat aan hem overdroeg "een huis, erf en gerechtigheid, zijnde de voormalige herberg het Vergulden Hoofd, later het zogenaamde Contributiehuis staande en gelegen te Stavoren in wijk C no. 31, strekkende deszelfs gerechtigheid voor van de halve Delft tot achter aan den zeedijk". De huurwaarde bedroeg f 45,=. Belendingen: ten noorden het stadhuis, ten zuiden de weduwe van Klaas van der Baan. Bij deze transactie ontving G.S. Siedzes nog een bedrag van f 300,= omdat zijn eigen huis blijkbaar meer waard was dan het Contributiehuis. (Archief Hypotheekbewaarder Sneek, inv. nr. 2080, art. 28).

4. Dat het huis er in 1818 reeds stond, blijkt uit een lijst van huizen en inwoners die toen door het gemeentebestuur is opgemaakt. Helaas is slechts het nummer van het huis (wijk C 31) en het aantal bewoners (4) vermeld. Verdere gegevens ontbreken. Deze lijst bevindt zich in het archief van de stad Stavoren (inv. nr. 215), dat aanwezig is op het gemeentehuis van Nijfurd te Workum.

5. In hetzelfde archief (inv. nr. 538) berust een lijst van huizen en andere gebouwen die in 1809 is opgemaakt ten behoeve van de heffing van een belasting op deuren en vensters. In het huis wijk C 31 (naast het stadhuis, nr. 32) woonde Johannes Coesvelder. Het pand was in gebruik als contributiehuis van Hemelumer Oldeferds Contributie Zeedijken (later waterschap geheten). De z.g. Contributie werd in de belasting aangeslagen voor 4 vensters. De huurwaarde bedroeg 42 Frank.

Johannes Hartmans Coesveller (of Cusviller) was in 1820 tuinier en in 1827 beambte bij de Contributie. Dit blijkt uit de overlijdensakten van een zoon en een kleinzoon, die hij ondertekende als één van de aangevers.

Volgens zijn overlijdensakte overleed hij op 14 maart 1845 te Stavoren in het huis wijk B 36. Hij was 88 jaar oud en geboren te Woor in Hessen (Duitsland). Zijn vrouw Sjoukje Klazes de Roos overleed een week eerder, op 7 maart 1845 op 82-jarige leeftijd in hetzelfde huis.

Nu bekend is dat het huis eigendom was van de z.g. Contributie of wat officieel heette "Hemelumer Oldephaert, Noordwolde en Utingeradeel c.a. Contributie Zeedijken", heb ik het onderzoek voortgezet in het archief van deze Contributie dat zich ook op het Ryksargyf bevindt.

6. In inv. nr. 65 (Stukken betreffende de bouw en verhuur van het Contributiehuis en andere huizen uit de periode 1796-1824) bevindt zich een huurcontract van het pand uit 1797. Het dijksbestuur verhuurde toen aan Gabe Gabini, oud-executeur en Adriana Dublinga toen nog woonachtig op Schiermonnikoog volgens resolutie van het bestuur van 3-12-1795:

"Het hujs en stalling, 't Vergulden Hoofd, staande in de stad Stavoren, en aan bovengedagte Contributie in eigendom toebehoorende". In het contract is bepaald dat de kleine of ooststal alsmede de westelijke achterbovenkamer te allen tijde ter beschikking van het Dijksgerecht of één van zijn leden dienden te blijven. Het Dijksgerecht (of bestuur) beschikte ook over een ledikant. Ten tijde van vergaderingen diende het gehele huis ter beschikking van het bestuur te zijn. Ook hield men het recht om er logies te houden.

Het echtpaar Gabini betaalde 90 Carolusguldens per jaar aan huur.

(Archief Westergo's IJsselmeerdijken, inv. nr. HZ 65).

Volgens een inventaris uit 1796 nam de familie Gabini diverse voorwerpen over die zich in het huis bevonden. Men noemde de volgende vertrekken: de Contributiekamer (aan de achterzijde), de bovenvoorkamer, de zolder, "de gemeene heerd" en de middelkamer. Ook alle voorwerpen in deze vertrekken zijn beschreven (zie copie).

(Archief Westergo's IJsselmeerdijken, inv. nr. HZ 66).

7. In inv. nr. 66 van het archief is een lijst van roerende goederen uit 1789 aanwezig, die Haije Martens Haaijema en Zijtske Zweitses aan het Dijkbestuur overdroegen, vermoedelijk t.g.v. de aankoop van het huis. In dit stuk worden de volgende vertrekken genoemd: klein voorkamertje, boven-achterkamer en de voor-bovenkamer. Hoeveel kamers het huis had wordt echter niet duidelijk.

8. Volgens een resolutie van het Dijkbestuur van 30 december 1789 besloot men in verband met ruimtegebrek en wegens een tekort aan logies voor de volmachten, over te gaan tot de aankoop van de herberg "'t Vergulden Hooft" dat de secretaris van Stavoren, Zwalue aan het bestuur te koop aanbood. Men kon het gebouw overnemen voor dezelfde prijs als hij bij aankoop had betaald, namelijk 1735 Carolusguldens. (Archief Westergo's IJsselmeerdijken, inv. nr. HZ 9).

Sindsdien zijn in de rekeningen van de Contributie diverse posten opgenomen wegens uitgaven aan onderhoud aan het gebouw enz. Deze kunt U desgewenst zelf op het het Ryksargyf raadplegen. Ze zijn in het archief van de Contributie beschreven onder de inv. nrs. HZ 290-294 (periode 1751-1829).

9. De koopakte van de herberg (1789) is opgenomen in het proclamatieboek van het nedergerecht van Stavoren. Interessant is de bepaling dat het onderhoud van de stadsraadskamer op de bovenverdieping van het huis alsmede de schoorsteen, kozijn en glazen ten laste van de stad kwam. De nieuwe eigenaar was verplicht er voor te zorgen dat de raadkamer vrij van lekkage bleef.

(Archief nedergerecht Stavoren, inv. nr. 34, fol. 121).

10. Verdere koopakten zijn eventueel te vinden in de Proclamatieboeken uit het rechterlijk archief van Stavoren die op het Ryksargyf aanwezig zijn, helaas alleen uit de perioden 1629-1647 en

1773-1804. Aangezien het slechts om beperkte perioden gaat, verwijs ik voor het achterhalen van verdere gegevens naar belastingkohieren.

In dit geval zijn dat reëelkohieren waarin de namen van de eigenaren en de belastingaanslagen zijn vermeld. Van Stavoren zijn deze kohieren (reëelbelasting werd geheven op de huurwaarde van onroerende goederen) bewaard van 1717-1801 en de speciekohieren (betreft een belasting op inwonende personen, schoorstenen enz.) uit de periode 1677-1805.

In het Reëelkohier is het huis in 1780 geboekt op post 372. De huurwaarde bedroeg toen ruim 158 gulden. In 1769 komt het voor op nr. 252 1/2. In dat jaar was E. Bosma eigenaar.

In het Speciekohier is het huis te vinden op nr. 400. In 1779 was de bewoner Idtz Brandsma (de herbergier), die voor 4 schoorstenen werd aangeslagen. In 1770 is E. Bosma, de eigenaar geregistreerd.

Beide series kohieren berusten op het Ryksarchief, de reëelkohieren zijn aanwezig in het archief van de Staten van Friesland 1580-1795, de speciekohieren in het oude stadsarchief van Stavoren. Hierin zijn in principe de namen van de eigenaren en bewoners verder terug te vinden.

11. Tot nu toe is geen afbeelding van het huis aangetroffen. Uit het einde van de 18de eeuw dateert een gravure van het stadhuis van Stavoren waarop aan de linkerkant een huis, vermoedelijk met een topgevel, is weergegeven, dat ter plaatse van het huidige pand stond of er deel van uitmaakte. Opvallend is de hoge plaatsing van het raam; dat in grote trekken overeenkomt met de huidige situatie.

Deze afbeelding is afgedrukt in het bekende werk "Hedendaagsche historie of Tegenwoordige Staat van Friesland" uit 1788 (zie copie).

12. Afbeeldingen van het huis vinden we voorts op 17de eeuwse stadsplattegronden van Stavoren. De meest recente plattegrond, opgenomen in het werk van C. Schotanus, "De heerlijkheid van Frieslandt" uit 1664, toont het huis met een trapgevel (zie copie).

De plattegrond die door J. Blaeu in 1649 is uitgegeven, laat eveneens een huis met een trapgevel zien. Aangezien veel van dit soort plattegronden werden gecopieerd zonder dat de werkelijke situatie is onderzocht, kan men zich afvragen hoe betrouwbaar deze gravures zijn.

13. Ondanks een aantal hiaten in de bronnen, duikt toch nog een gegeven uit de 16de eeuw op. In het werk "Friese testamenten tot 1550" van de hand van G. Verhoeven en J.A. Mol (Leeuwarden, 1995) is de tekst van een testament opgenomen van Luyck Jongama, weduwe van Taede Hopper, uit 1537 (pag. 286-288). De familie Hopper bleek te behoren tot het stedelijk patriciaat van Stavoren en had daar diverse goederen in bezit.

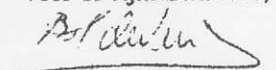
Tot haar erfgenamen behoorden de kinderen van haar overleden zoon Saekle, met de namen Id, Reyn en Tade. In het testament bepaalde Luyck dat zij "sullen hebben ende behouden het huys te Stavoren, staende op die suyderstede naest ant raedhuys, daer voers. Luyck nu selfs beuoent ..."

Uit deze passage zou men kunnen afleiden dat dit het familiehuis van de Hoppers moet zijn

geweest.

Uit het voorgaande kunt U concluderen dat uw huis te Stavoren alsmede eventuele voorgangers een interessante geschiedenis hebben. De ouderdom van het pand kan m.i. het beste door deskundigen worden afgelezen van eventueel aanwezige bouwsporen.

Hoogachtend,
voor de rijksarchivaris,

(B.H. de Vries)

Stavoren.

Op 31 mei 1996

verzamelde gegevens op het Rijksarchief in Leeuwarden met ingeschakeld het kadaster van Friesland betreffende de woning Voorstraat 98/100 in Stavoren. Kadastraal thans bekend onder de nummers 1108 en 1172 Sectie A. oppervlakte 2 are en 93 centiare.

Gekocht in 1966 door J.Happee

in 1961 door Jan Bleeker, schippersknecht

in 1951 door Willem Hylkes Smits, visser, later
schipper, viskoopman

(adres toen: Voorstraat 198)

in 1896 door Gerben Feenstra, visser

"een winkelhuizinge, met opkamer, keuken, regenbak, put, erf, bleek, voorwal -- kadaster sectie A, nummers 624 huis en erf groot 2 ares en 40 centiares, 731 weiland groot 17 centiares" (dit is de voorwal die later aan de gemeente wordt verkocht) " en 853 weiland groot 25 centiares" (dit is het achterstuk van de tuin)

"Tesamen groot 2 ares en 82 centiares"

"De steeg aan de zuidkant hoort hierbij. De stekken zijn in de verkoop begrepen"

in 1866 door Oeke Berends de Vries,
echtgenote van Sybren Johannes Dooper, logementhouder
(of althans: zij zijn in het bezit van het huis bij
de verkoop van 1896)

(adres toen: "de Stad 99"

tijdens deze periode wordt in 1891 een schuur
bijgebouwd achter de achterwoning.

In 1892 wordt de steeg gekocht van de buurman,
waarvan het huis al in 1863 was afgebroken.

Tot dan was er geen steeg tussen de 2 huizen.

in 1833 door Feye Durks Tiemstra, winkelier, koopman

Tijdens deze periode wordt het achterhuis
tegen het oude voorhuis aangebouwd: in 1854
(1855 no.48 Stavoren sectie A)

in 1857 wordt de bijkeuken aangebouwd aan
het achterhuis.

in 1832 is eigenaar Reinder (Rinnert) Jurjen Bijlsma
(bij het begin van het kadaster) beroep varensgezel
(een aantal vonnissen wegens schulden zijn te vinden
in Repertorium 1825-1827)

in 1829 door Hessel Annes Jongstra
(adres toen "Wijk C huisnummer 31 van de Delft")
gekocht van Sjoerd Ebes van de Veen
koopman te Stavoren/Enkhuizen.
1826: ledig erf gekocht: achterstuk van de
tuin (Fl.10.-)

Tekst van de onderhandse koopacte (1829) (met enkele
vraagtekens wegens het handschrift)

" Wij, Sjoerd Ebes v.d. Veen, koopman, wonende te Stavoren
ten eenre en Hessel Annes Jongstra ,koopman te Bakhuizen
woonachtig ten andere zijde,
zijn overeengekomen ter goeder trouwe en onder deze
onderhandsche toekenning (?) het geen volgt verklarende
eerstgemelde onder vrijwaring ter zake van (?) en gebreken
aan de laatstgenoemde te hebben verkocht en de
laatstgenoemde van eerstgemelde in koop te hebben aangenomen
een huis en erf cum annexis
gelegen binnen Stavoren in wijk C (woord onduidelijk)
met no. 31, strekkende des zelfs gerechtigheid zich uit voor
van de Delft en achter tot aan de bermens van des zeedijks,
hebbende tot buur(?) Meyer Pieter Tjebbes ten Zuiden en het
Stadhuis ten noorden, bezwaard met ordinaris vergronding,
voorts invoege als hetzelfde thans
door Reinder Jurjens Bijls wordt bewoond"

Koopprijs toen Fl.200.=

Het vermelden heeft
den 25 Augustus 1703

De ingomneering of mededinging der
Theatervoorstellingen by quaden
opzichten, en de mededeling
By singh gote te sning, de heren de ende
geleg, harenberf + geied, heeft gemaet d'ing
met Breven keningh to die heren de
alle andere personen, haren de gelegge ad
singh keningh singh harenberf

De ingomneering der
Theatervoorstellingen by de stad
Theatervoorstellingen, gemaet de
teend de gelede harenberf, ten einde

De harenberf der harenberf de
Theatervoorstellingen, harenberf de
ingomneering der harenberf, harenberf
Theatervoorstellingen, harenberf de
Theatervoorstellingen, harenberf de

De harenberf der harenberf de
Theatervoorstellingen, harenberf de
ingomneering der harenberf, harenberf
Theatervoorstellingen, harenberf de
Theatervoorstellingen, harenberf de

The History of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

... of the ...
... of the ...
... of the ...

Nu een valst hier, en voor hunder aengenaem
 te worden, of wij de Heere Schuinder 1000
 gaet vind, met ~~de Heere Schuinder~~
 de Heere Schuinder gedurende de Heere Schuinder
 hille, leven, en alle menschen op de aarde
 spraak, gelijk es eygen hebben en es hunder
 schiedig is te dag

De Heere Schuinder zal voor zijn belofde hunder
 aentert, aentert goede en gequalificeerd hunder
 helle, ande Benincanti van Drieste en Drieste

Tijd op het hunder gelt geset
 1000 gelt geset, en welken
 hille, met de hunder 1000

indant meerde Comproendit focco andeind Dongren
 deede de hunder gewond met de hunder van hondert vijf
 en twintig langh tijt, welke de hunder belofte en aengenaem
 heeft es hunder, alle zelf jaer op zijn bedrukt tijt te
 aendry en besiedy, ande schand es hunder van der Heere
 Hadt Beale ecint te hunder merde schellinge helle schynne
 Coffer welken hille - hille, te hant es besiedy is hille
 ande Benincanti van Drieste en Drieste, et ordint waer bon
 gettelt van gemelke hunder en es sab es van letalinge
 Coffer nu om es aendry duan voor te Bedrukt, es all
 teigen opgeleide hille, gemelke hunder, es de hunder
 hille ande te aendry es besiedy, ande schand es hille all bon
 menand es hunder by dese aendry es hille, langh voor hille ge
 danu langh es alle tijt te indanmen, es hille hille hille
 hille hille hille, de hunder es langh es hille hille hille
 de hille by de hille es hille hille 25 Augusti 1703

Andreas Drieste
 Hille hille hille

Op huijden den 4 = gbr 1710
Burgemeesteren en Broederschapen der
Stad Stavoren na gedane Cerimonie
op den Laddhuysse, sigdende sijnde
hebben de inhoudinge van het ven-
gilden hooft wederom toegestaan, an-
Joannes Jacobs als tegenwoordige
huinder, voor de tijt van. Hierse
afgeen eenvolgende Janen ingaende
May 1710 en eindigende May 1721
den jaer tot acht en veertig Conings
Nij geld. Voorts op Condition en
acten: den 21 = Januarij 1716. hier
Omtrent gemeneere